

Naturen på Stige Ø

Rasmus S. Larsen

ODENSE KOMMUNE

Odense Renovation

Fjordens
Dag

Indhold

Kort om naturen på Stige Ø	4
Den store farvepalet	5
- <i>Overdrevets planter</i>	6
- <i>Haveplanter</i>	7
- <i>Strandengens planter</i>	9
- <i>Ukrudt eller ej?</i>	9
- <i>Kan planterne spises?</i>	10
Sommerfuglenes paradis	10
Fugle på fjorden	13
De tusinde svaners fjord	16
Landskabets musik	18
Rovfugle på Stige Ø	20
Pattedyr	23
Fjordens muslinger	23
Hvad er det?	24
Sådan bruges landskabet	26
Noter	31
Praktisk information	32
Naturvejledning	34

Naturen på Stige Ø

Version 1.2, september 2010.

Research og tekster:

Rasmus S. Larsen / Kurt Due Johansen

Oversigtskort:

Grundkort Fyn A/S, grundkortfyn.dk

Fotos:

Biopix, biopix.dk (side 7, 8)

Fjordens Dag, fjordensdag.dk (side 28)

Gunnar Knudsen (side 11, 16)

Kurt Due Johansen

(side 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 26)

Rasmus S. Larsen

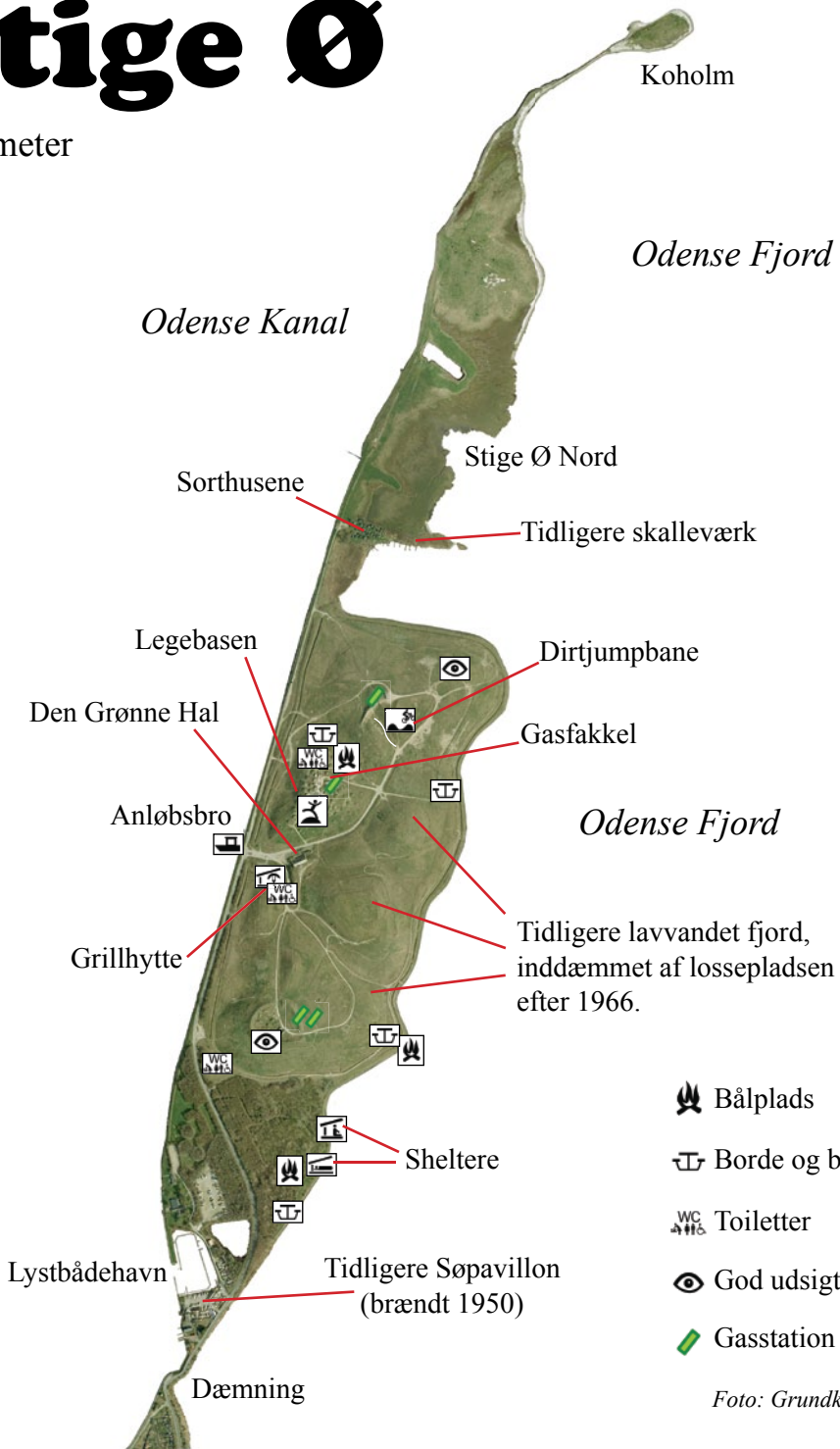
(forside + side 2, 4, 5, 9, 10, 20, 25, 27, 32, 33)

Opsætning: Rasmus S. Larsen

Stige Ø

Kilometer

- Bålplads
- Borde og bænke
- Toiletter
- God udsigt
- Gasstation

Foto: Grundkort Fyn

Kort om naturen på Stige Ø

Stige Ø har en meget alsidig natur. Nogle dele af øen byder på overdrevsvegetation, andre steder er der strandeng, og du finder også områder, hvor haveplanter vokser vildt. De mange planter giver næring til masser af gnavere og sangfugle, som igen danner fødegrundlag for et stort antal rovfugle.

Dette hæfte fortæller om en række af de plante- og dyrearter, der lever på øen, og giver dig mulighed for at genkende dem. ¹

Stige Ø Nord

Stige Ø Nord er arealet nord for Sorthusene. Det er præget af åbne vidder og nærheden til den lavvandede fjord. Stige Ø Nord bruges som græsningsområde til islandske heste. De sørger for, at området forbliver et vigtigt levested for strandengens blom-

ster og fugle og ikke udvikler sig til et tæt buskads.

Koholm

For enden af Stige Ø Nord kan du via en smal dæmning gå over på den lille ø Koholm. Hestene på nordøen benytter sig også tit af denne mulighed. Når fuglene yngler på Koholm fra den 1. marts til 15. juli, bør de have fred og ro. Derfor skal du tage særligt hensyn til dem i den periode.

Den store farvepalet

Der vokser flere hundrede forskellige plantearter på Stige Ø. Årsagen er de store udyrkede arealer, som ikke udsættes for maskiners jordbehandling eller sprøjtning med pesticider. Tilsammen udgør planterne en fantastisk palet af farver, fra rød over violet til grøn, hvid, gul og blå.

Ude på overdrevet

Bakkerne er særlig interessante, fordi de er tørre og udsætter planterne for sollys fra alle verdenshjørner. Det gør, at der udvikles en overdrevsvegetation.

Overdrev er magre områder, som anvendes til græsning, og som rummer lavtvoksende planter, eventuelt med spredte træer og buske. De er sjældne i Odense Kommune.

Vilde haver

Som led i Stige Ø's forvandling fra losseplads til rekreativt område er affaldsbjergene blevet dækket af jord udefra. Tusindvis af kubikmeter jord fra bl.a. haver er endt i området og har tilført masser af frø, knolde og rødder, som nu har etableret sig på stedet. Stige Ø's planteverden er derfor en blanding af dyrkede og vilde planter. De sidste er selv kommet til stedet med fugle, dyr og vinden.

Strandengsvegetation

Kystlinien nær Odense Fjord bliver regelmæssigt udsat for saltvandssprøjt fra bølgerne og bliver fra tid til anden udsat for delvise oversvømmelser. Det gør, at de allerlaveste dele af Stige Ø har udviklet en strandengsvegetation, som består af salttolerante planter.

Strandengene skråner svagt fra fjorden op mod kanalsiden. Det har ført til både et rigt fugleliv og forskellige slags plantesamfund, hvor strandengs- og strandoverdrevsplanter vokser.

Stige Ø Nords strandenge hører til de bedste ved hele fjorden. De er både meget lavtliggende og fugtige, samtidig med at hestene sørger for, at de er fint nedgræssede.

I 1985 besluttede et stort flertal i Odense Byråd at udvide lossepladsen til Odense Ø Nord. Imidlertid blev beslutningen aldrig til noget, da den blev underkendt af først Fyns Amtsråd og siden Miljøministeriet. Strandengene overlevede!

Biotopbånd

Støder du på lange rækker af sten, muslingeskaller, træstammer eller lignende, der bugter sig igennem landskabet, er der tale om et såkaldt biotopbånd. De er lagt ud, for at der senere kan vokse planter på dem, som forskellige dyr kan bruge som levesteder.

I 2010 blev der etableret biotopbånd af store og små sten, muslingeskaller og kompost i "dalene" på Stige Ø. Her vil der blive sået forskellige planter fra sted til sted. For eksempel er der planlagt en piledal på båndet mellem Legebasen og Odense Kanal.

Tilsammen danner båndene en organisk mosaik af meget forskellige levevilkår for de talrige plante- og dyrearter på Stige Ø.

Overdrevets planter

Vild gulerod

(blomstrer juli til august)

Vild gulerod er en skærmpolte med hvide blomster, som er almindelig på hele Stige Ø. Den er let at kende på grund af den mørke plet i midten af blomsterne. Hvis du nulrer lidt af dens blade, dufter det tydeligt af gulerod.

Almindelig kællingetand

Almindelig kællingetand er almindelig på store dele af Stige Ø. Den er lav og krybende, hører til de ærteblomstrede planter og har gule blomster. Den smukke dagsommerfugl almindelig blåfugl lægger sine æg på denne plante.

Cikorie

(blomstrer juli til september)

Cikorie er en kurveblomst, der har blå blomster. Planten bliver 40 til 80 cm høj. Dens rødder blev tidligere ristet, tørret og anvendt som kaffeerstatning.

Rejnfan

(blomstrer juli til september)

Rejnfan er en stor og statelig gul kurveblomst, der bliver op til 1 meter høj. På grund af sin stærke lugt blev planten tidligere brugt som ormemiddel og til at fordrive fluer, væggelus og lopper.

Andre vilde planter, som er udbredt på Stige Ø, er almindelig knopurt, gråbynke, pastinak og vild kørvel.

Haveplanter

Haveiris

(blomstrer maj til juni)

Den blå form af haveiris er en særdeles smuk plante, som ses vokse for foden af bakkerne ud mod fjorden mod syd.

Tulipan

Tulipaner er velkendte dyrkede planter. De findes i mange forskellige farver i vore haver – og omkring den nordlige gasstation på Stige Ø.

Flerårig latyrus

Flerårig latyrus vokser på den nordligste bakke på Stige Ø. Planten tilhører de ærteblomstrede. Blomsterne er smukt rødlig-lige. Navnet *Lathyrus* betyder bælgplante på gammel-græsk.

Almindelig sæbeurt

Der findes flere arter af sæbeurt, som i øvrigt hører til nellikefamilien. Plantens latinske navn *saponaria* hentyder til artens anvendelse til vask af tøj samt som rengøringsmiddel. Den vokser bl.a. på den nordligste del af hovedøen.

Lupin

Solsikke

Løvejod

Blandt de andre haveplanter på Stige Ø skal her nævnes akeleje og bjerg-knopurt.

Strandengens planter

Læge-kokleare

(blomstrer maj til juni)

Læge-kokleare har saftige grønne blade og hvide blomster. Søfolk spiste tidligere plantens blade på grund af deres høje c-vitaminindhold. Det kunne redde dem fra skørbug, som var en frygtet sygdom.

Strand-malurt

(blomstrer august til september)

Strand-malurt er grå-grøn med bitesmå gule blomster. Planten har en karakteristisk stærk aromatisk lugt, særligt hvis du nulrer bladene. Den kan anvendes til urtesnaps.

Ukrudt eller ej?

Skarntyde

Skarntyde er en giftig skærmpolte der bliver meterhøj. Den har hvide blomster og kendes især på sine røde tegninger på stænglen. Planten er kendt, fordi den græske filosof Sokrates blev tvunget til at begå selvmord ved at drikke skarntydesaft.

Odense Kommune har besluttet sig for at fjerne alle skarntyder fra Stige Ø, så sig til, hvis du støder på nogen.

Tidse

Vi mennesker er ikke glade for tidse. De stikker, og når de er afblomstret, flyver frøene over lange afstande og kan nå vore haver. Men for vilde fugle er de vigtige.

Stillitseerne piller frø fra planterne, som derved bidrager til, at vi kan glæde os over fuglenes farvestrålende tilstedeværelse. Også dagsommerfugle elsker tidsler, da de søger nektar i blomsterne.

Brændenælde

Brændenælder er også vigtige. Uden dem kan mange sommerfugle ikke yngle, da de lægger deres æg på netop denne plante.

Kan planterne spises?

Du kan godt finde bær og svampe på Stige Ø, men det kan ikke betale sig at spise dem. Problemet er, at deres rødder når langt ned og i uheldige tilfælde kan trænge gennem jordlaget over den gamle losseplads og opsuge forskellige stoffer, som ikke bør spises. Når du ser en svamp, er det således kun den allerøverste del af den, som stikker op over jorden. Det meste af planten er under overfladen, ligesom med et isbjerg.

Når man spiser tomater, passerer tomatkernerne uskadt igennem fordøjelsessystemet, og derfor kunne man i 1970erne og 1980erne ofte se tomatplanter spire frem i slamdepoterne på Stige Ø. Ingen

overvejede dog at spise de tomater, der kom ud af det.²

Til gengæld findes der masser af spiselige planter andre steder omkring Odense Fjord.³

Sommerfuglenes paradis

Stige Ø er en usædvanlig rig sommerfuglelokalitet. Her lever mange arter og mange eksemplarer af hver art. Det skyldes de store udyrkede arealer med mange vilde og dyrkede planter.

En sommerfugl skal have planter i alle dyrets stadier. Især er blomstrende urter vigtige. Larven skal have en bestemt plante at æde, så den kan forvandle sig til voksen sommerfugl, og den voksne sommerfugl skal have blomster, som den kan suge nektar fra.

De fleste sommerfugle du ser på Stige Ø, er det, man kalder dagsommerfugle – en praktisk betegnelse for sommerfugle, der flyver om dagen. Dagsommerfugle har kølleformede følehorn; vingerne holdes i hvile fladt udbredt eller sammenklappet over ryggen med vingeoversiderne mod hinanden.

Fra æg til sommerfugl

Alle sommerfugle starter som æg. Hver enkelt sommerfugleart lægger deres æg på ganske bestemte planter. Ud af ægget kommer en sommerfuglelarve, som æder løs af den plante, hvor ægget blev lagt. Når larven har ædt sig stor og tyk, forpupper den sig.

Og når dyret inde i puppen har udviklet sig, sker underet. Af en langstrakt larve uden vinger folder en farvestrålende sommerfugl sig ud, letter og flyver ud i den store verden!

Almindelig blåfugl

Foto: Gunnar Knudsen 2009

Almindelig blåfugl er en lille sommerfugl. Hannen er smukt blå på oversiden af vingerne, mens hunnen er brunlig. Æggene lægges på forskellige ærteblomstrede planter, på Stige Ø især på kællingetand. Når larven kommer ud af ægget, gnasker den straks løs af plantens blomster eller blade.

Stige Ø er en kernelokalitet for almindelig blåfugl i Odense Kommune. Det skønnes, at bestanden er på mindst 2.000 voksne individer.

Almindelig blåfugl flyver sidst i maj/først i juni samt fra ca. 20. juli til september.

Nældens takvinge

Nældens takvinge er en af vores mest almindelige sommerfugle. Den har brun/rødbrun grundfarve på oversiden af vingerne med mørke pletter og en "søm" af blå pletter langs bagenden af vingerne. Arten lægger sine æg på brændenælder.

Nældens takvinge flyver i april-maj samt fra sidst i juni til august.

Dagpåfugleøje

Dagpåfugleøje er meget almindelig og let at kende på sine 2 store "øjne" på forvingerne. Ligesom nældens takvinge lægger den sine æg på brændenælder.

Dagpåfugleøje flyver fra midt i juli til først i september.

Admiral

Ligesom mange af vore fugle er trækfugle, er admiralen en ægte "træk-sommerfugl". Normalt kan den ikke overvintre i Danmark og derfor er vi afhængige af tilskud fra sydlige bestande, som kommer trækende fra slutningen af maj. Siden år 2000 er den dog begyndt at overvintre i Danmark, på grund af de mange milde vintre vi har oplevet siden midten af 1990'erne.

Når admiralerne kommer til Danmark, lægger de æg på brændenælder.

Admiralen er sort med to orange bånd samt hvide, aflange pletter. Den voksne admiral ses af og til på nedfaldsfrugt, for eksempel blomster.

Kålsommerfugle

Kålsommerfuglene er nemme at kende på deres hvide grundfarve med enkelte sorte pletter.

Der findes 3 almindelige arter: Stor kålsommerfugl, lille kålsommerfugl og grønåret kålsommerfugl. Den første lever op til navnet ved at lægge sine æg på forskellige arter af kål. De to sidste lægger æg på korsblomstrede planter, såsom løgkarse.

Kålsommerfugle flyver fra maj til september.

Køllesværmere

De smukke 6-plettede køllesværmere søger nektar på forskellige blomstrende planter, f. eks. knopurt.

Den 6-plettede køllesværmer er skinnende sort i grundfarve, og som navnet siger, har den 6 røde pletter. Arten findes flere steder i Odense Kommune, men er ikke særlig almindelig. Den lever i enge og på overdrev. Larven lever på kællingetand.

Selv om køllesværmere flyver om dagen, er de ikke egentlige dagsommerfugle som de andre arter, vi beskriver her på siden. De udgør en selvstændig familie med få arter i Danmark.

Randøje

Fugle på fjorden

Den inderste del af Odense Fjord er et internationalt fuglebeskyttelsesområde. Fra Stige Ø er der særdeles gode muligheder for at studere de mange fugle på fjorden.

Nogle fugle ser vi ikke så meget til ud for Stige Ø, medmindre det er isvinter. Det gælder troldand, taffeland og stor skallesluger.

Sølvmåge og hættemåge

Der er altid måger på fjorden ud for Stige Ø. Somme tider få, andre gange i tusindvis.

De mest almindelige er de store grå-hvide sølvmåger og de små, mere sarte hættemåger. Derudover ses de mellemstore stormmåger og de sortvingede svartbage, der er større end sølvmågerne.

Da der var losseplads på øen, tiltrak de store mængder affald tusindvis af måger og mange ideer til at slippe af med dem. Inspireret af lufthavnene forsøgte medarbejderne på lossepladsen at udstyre kompaktorerne med kraftige horn i 1980'erne. Det skræmte mågerne væk i omtrent en uges tid – så havde de vænnet sig til støjen og vendte talstærkt tilbage.⁴

Det hjalp mere, da der i begyndelsen af 1980'erne blev ansat en ”mågemand” med særlig tilladelse til at skyde mågerne med gevær. Til gengæld lærte mågerne hurtigt at genkende hans bil, og så snart de så den komme kørende op mod indgangen, lettede de og forlod området, til de var sikre på, at han var kørt igen.

I 1990 forlod mågemanden lossepladsen igen. I stedet lavede Odense Kommune en aftale med de odenseanske jagtforeningers fællesudvalg, som sørgede for, at der altid var mindst én mågejæger på Stige Ø og sommetider helt op til fire.⁵

Havterne

Havterne er utroligt elegante flyvere. De flyver længst af alle danske fugle, når de drager sydpå om efteråret. De skal nemlig helt ned til Antarktis.

Havterne yngler på småøerne i Odense Fjord, og kan ses fiske langs Stige Ø forår og sommer.

Skarv

Skarven er en af de meget karakteristiske fugle omkring Stige Ø. Dens fjerdragt er mørk, men i solskin har den et fantastisk farvespil i grønlige og kobberfarvede nuancer.

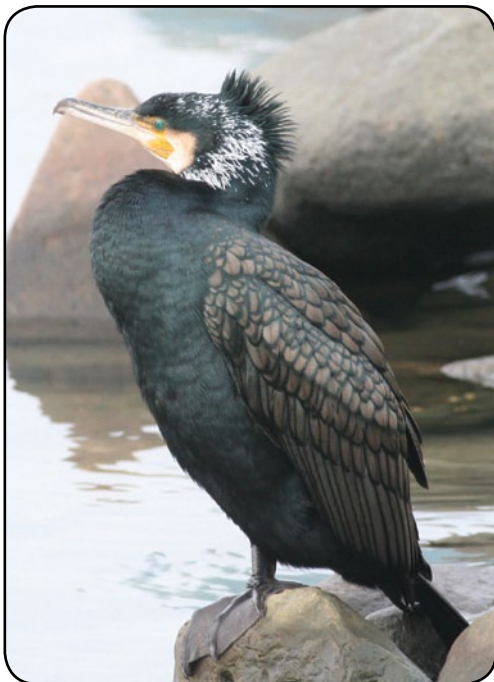
Skarven kan genkendes på sin karakteristiske måde at tørre vingerne på. I modsætning til andre svømmefugle bliver alle dens fjer våde, når den har dykket efter fisk. Inden skarven kan flyve videre, bliver den derfor nødt til at tørre vingerne.

Oftentimes kan du se skarven på sten, strandbred eller bundgarnspæle, hvor den sidder med halvt udfoldede sitrende vinger, som den får blæst godt igennem.

Skarven fanger masser af fisk og er bestemt ikke kræsen – den fanger hvad der

er. Både ål, fladfisk og mindre fisk som hundestejler.

Skarven yngler i kolonier. Den nærmeste koloni er Mågeøerne ved Bogense. Herfra kommer en del af de fugle, du kan se ved Stige Ø – blandt andre de ungfugle, der ikke yngler.

I mange år var skarven næsten udryddet i Danmark, men fra omkring 1970 har den bredt sig meget. Således var der i 2009 cirka 32.800 ynglende par i Danmark. Mange af de danske fugle trækker til Middelhavsområdet om vinteren, hvor vi så får besøg af andre skarver fra Sverige og Polen.

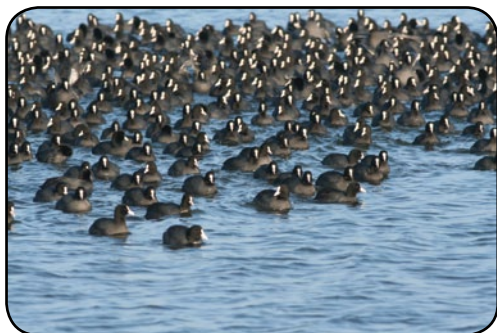
Lille lappedykker

Som en lille dunprop dykker den ned og popper op et andet sted på jagt efter fisk – ligeså nuttet og ikke meget større end en nyklækket ælling. Mange tror da også, det *er* en ælling. Men lad dig ikke narre. Det er den lille lappedykker i sin beskedne brunlige vinterdragt.

Området ud for Stige Ø er et af dens vigtigste overvintringssteder i Danmark. Lappedykkerne lever af fisk, hovedsagelig hundestejler.

Blishøne

Tusindvis af de sorte blishøns med den hvide blis overvintrer i Seden Strand og ses ud for Stige Ø. De lever af vandplanter, ikke mindst søsalat og havgræs. Havørnene ved Odense Fjord holder meget af blishøns – det er ikke gensidigt!

Fiskehejre

I gamle dage var hovedparten af fiskehejrerne typiske trækfugle, som forlod landet om efteråret. Efter en lang række milde vintre siden 1990'erne har et antal fiskehejrer imidlertid taget fast ophold i Danmark. Der ses ofte en del fiskehejrer i nærheden af Stige Ø, især på engene hvor Odense Å løber ud i Seden Strand.

Troldand

Der kan ofte ses mere end 1.000 af disse smukke små dykænder. Hannen er sort med hvide kropssider og har en top. Hunnen har mere beskedne brune farver. Troldænderne ligger og dykker efter muslinger.

Taffeland

Taffelanden er i "familie" med trolldanden. Hannen har imidlertid et smukt mørkerødt hoved og sarte grålige sider og ryg. Hunnen er brunrød.

Stor skallesluger

Den store skallesluger er en typisk træk-gæst ved hårde vintre. Hannerne er utroligt smukke med laksefarvede kroppe og flaskegrønne hoveder. Hunnerne er lidt mere beskedent farvet med en grålig farvet krop med rødbrunt hoved. Begge køn har rødt næb. Skalleslugerne er fiskere par excellence. De ligger konstant og dykker efter småfisk som hundestejler og kutlinger.

De tusinde svaners fjord

Der lever to svanearter på fjorden: Knopsvane og sangsvane.

Knopsvanen (til højre) er den hjemlige art, som yngler i fjorden. Den er let at kende på sit røde næb med sort knop. Knopsvanen er som regel tavs, i modsætning til sangsvanen. Sangsvanen (til venstre) kommer hertil på træk fra Sverige, Norge, Finland og Rusland. Til forskel fra knopsvanen, er dens næb gult og sort.

I Seden Strand er antallet af svaner størst i fældetiden, hvor de taber deres fjer. Perioden varer fra sidst i maj til engang i august. Her fælder mellem 1.500 og 2.800 svaner i området og sætter betragtelige mængder mad til livs. Hvis føden er knap i efteråret, forlader mange svaner området. Omvendt bliver de i både efteråret og vinteren, hvis der er meget søsalat og havgræs.

Nogle af svanerne er ringmærket med store halsmærker, som har en tal- og bogstavkode. Ved at aflæse og registrere disse halsmærker har vi fundet ud af, at svanerne i Seden Strand både kommer fra Danmark, Sverige, Tyskland og Østersølandene. Området er altså ikke bare vigtigt for vore egne svaner, men også for andre landes svanebestande.

Hvad spiser de?

Svanerne er vegetarer og lever af fjordens grønne planter, som de græsser ved at stikke deres lange hals ned under vandet, hvor der er tilpas dybde til, at de kan nå føden. Der er dog forskel på, hvilke planter de sætter størst pris på.

Forsøg har vist, at de foretrækker søsalat. Netop denne plante er der masser af på fjorden, fordi den er kraftig belastet med næringsstoffer fra landbruget. Herefter kommer havgræs og ålegræs. Svaner spiser sjældent den brune blæretang.

Knopsvane

Tidligere ynglede der op til 400 par knopsvaner i Odense Fjord, primært på øerne. Nu er arten imidlertid gået meget tilbage, og der yngler højst 40 par i dag. Denne tilbagegang skyldes sandsynligvis, at ålegræsset og havgræsset er forsvundet over store dele af fjorden som følge af den kraftige forurening.

Grimme ællinger

Ude på fjorden ser du både hvide og grå svaner. De gamle er hvide, de unge er grå fra klækningen. Men allerede inden fuglene er blevet et år, begynder de første

hvide fjer at vise sig. Som 1-2-årige bliver de hvide, med undtagelse af nogle brune fjer på overgump og pande. Næbfarven afslører dog stadig de unge 2-4-årige knopsvaner – den er ikke dybrød, men har en bleg matrød eller grårød farve.

Fældetiden

Ligesom gæs og ænder fælder alle svaner svingfjerene og lader en ny fjerdragt vokse ud én gang om året. Fra sidst i maj til sidst i august samles knopsvanerne i tusindvis i Seden Strand for at fælde. De gør det dog ikke alle sammen på samme tid.

Det tager ca. fire uger at kaste de gamle fjer og lade nye vokse ud. I den periode kan svanerne slet ikke flyve og er derfor særdeles sårbare. I den periode er det meget vigtigt for fuglene at de har et opholdssted, hvor der både er fred og rigeligt med føde. Begge dele kan de finde i Odense Fjord.

Man ved fra ringmærkning, at de fældende svaner kommer fra både Danmark og udlandet.

Vintersvaner

Når vinteren strammer grebet omkring Seden Strand, og fjorden ligger frosset i måske mere end en måned, lægger knopsvanerne sig ofte til at sove på isen i lang tid. Det gør de for at spare på kræfterne. Når de ligger og sover, tærer de på fedtdepoterne. På den måde kan svanerne klare mere end en måned med vedvarende frost uden at tage føde til sig. Men så har de også tabt sig voldsomt!

Selv om de på denne måde forsøger at overleve, dør en del svaner i løbet af en isvinter. Det skete bl.a. i vinteren 2009-2010.

Sangsvane

Sangsvanen kommer kun til Danmark på træk. De første fugle ankommer i lø-

bet af oktober og er først fuldt til stede i december. I år med meget vegetation, bliver størstedelen af sangsvanerne liggende i fjorden for at æde, mens de i mere vegetationsfattige år flyver ud fra fjorden og søger føde på markerne. Men svanerne vender stadig tilbage til Seden Strand for at overnatte, når det bliver mørkt.

Det er som regel sværere at få sangsvanerne at se end knopsvanerne. Dog bliver fuglene røbet af deres højlydte trompeteren. De største chancer for at se sangsvanerne er, når isen binder området, og der kun er våger, hvor Odense Å løber ud. Så kan du til gengæld se dem helt tæt på.

Landskabets musik

Hvorfor er der så mange ynglende sanglærker og engpibere samt store flokke af rastende stillits og bjergirisk på Stige Ø? Ganske enkelt fordi området er uforstyrret i modsætning til agerlandet, hvor der jævnlige pløjes og sås. Da Stige Ø heller ikke sprøjtes med pesticider, er der flere insekter og vilde urter med frø end på agerlandet – og dermed også mere føde til fuglene.

Sanglærke

En ca. gråspurvestor spurvefugl (18-19 cm), hvis overside er spættet af lysebrune, mørke og lyse farver. Brystet er lysere med striber på den øverste halvdel. Sanglærken er meget karakteristisk, når den synger. Den “hænger” oppe i luften, nærmest stille på sitrende vinger.

Sanglærken lever af insekter, plantedele og frø.

Er vinteren mild, ankommer de første sanglærker allerede i januar/februar, og ellers når sneen og isen forsvinder. Lærkerne bliver i området indtil september, hvor det begynder at tynde ud i fuglene. Der er dog altid nogle lærker i området, hvis efteråret og vinteren er mildt.

Engpiper

Engpiberen er lidt mindre (godt 14 cm) og langt mere spinkel end sanglærken. I øvrigt minder dens farvesætning noget om sanglærken, idet vinger og ryg er brunlige og brystet stribet. Engpiberen har såkaldt sangflugt, hvor den synger, alt imens den først stiger op og siden hen falder. Den kan også synge fra en sangpost på en pæl eller i en mindre busk.

Engpiberens føde består mest af insekter, suppleret af frø i vinterhalvåret.

De fleste engpibere ankommer til Stige Ø i marts/april. De ynglende fugle ses i området indtil september/oktober. I milde vintre er der ofte en del engpibere i området.

Stillits

En lille spurvefugl på størrelse med engpiberen (14 cm). Stillitsen er en af vore mest spraglede fugle, klædt i kanelfarvet dragt isprængt en rød maske i ansigtet samt gule, hvide og sorte farver i øvrigt.

Stillitserne lever af frø, især fra tidsler og burrer. Fuglene ses ofte sidde i tidslerne, hvor de piller frøene ud.

Stillits yngler ikke på Stige Ø, men ses i perioden september til marts/april.

Bjergirisk

En lille spurvefugl på størrelse med en stillits (14 cm). Farven er stribet grålig-brunlig. Næbbet er meget lille.

Bjergiriskerne kendes især på, at de hele tiden er urolige og flyver op ustandselig, for så igen at kaste sig ned i vegetationen. De er meget snakkende, når de flyver.

Bjergirisk lever af frø, som den piller ud af planter.

Faktisk er Stige Ø et af Fyns bedste steder at se bjergirisk på grund af det store udbud af frøbærende planter. Du kan opleve flere hundrede bjergirisker i området, især fra november til marts.

Rovfugle på Stige Ø

Hvorfor er der så mange rovfugle på Stige Ø? Fordi Stige Ø er et af kommunens større udyrkede arealer, som er bevokset med halvhøj vegetation i form af græs og urter. Rovfugle og ugler foretrækker denne vegetation, fordi her er mange gnavere. Den giver også gode muligheder for at overraske småfugle.

Havørn

Er det isvinter, er havørnen en sikker gæst ved Seden Strand. Havørnen færdes ikke på selve Stige Ø, men kan ses herfra.

Selv under en isvinter vil der være isfri våger på grund af Fynsværkets varme kølevand. I disse tilfælde kan havørnen ses sidde på iskanten eller på jagt efter blichøns – døde eller levende.

Havørnen kaldes også “den flyvende dør” på grund af størrelsen på sit vingefang, der kan være op til 2,5 meter. I sandhed en imponerende rovfugl.

Tårnfalk

Tårnfalken er en allikestor rovfugl (33-39 cm). Hunnen er rødbrunt spættet med mørke pletter. Hannen er ligeledes rødbrun i grundfarve, men med askegråt hoved og hale med sort spids. Ungerne ligner hunnen.

Tårnfalkens måde at jage på er meget karakteristisk, idet den “muser” (står stille på svirrende vinger), når den leder efter gnavere.

Tårnfalken ses året rundt på Stige Ø, dog hyppigst i perioden september til marts. Du kan være heldig og se op til fem tårnfalke på samme tid!

Musvåge

Musvågen er en halvstor rovfugl (51-57 cm). De fleste fugle er mørkbrune, men fjerdragten varierer meget i farve med lysere variationer.

Musvågen jager som regel ved at sidde og spejde efter gnavere fra en pæl eller et træ. Den kan også “muse” ligesom tårnfalken.

Musvågen ses i perioden september til marts på Stige Ø. De yngler ikke i nærheden af øen.

Fjeldvåge

Fjeldvåge (også kendt som vintermusvåge eller låddenbenet musvåge) er lidt større end musvågen. Fjeldvågen kendes fra musvågen på sit mørke brystskjold og hvide

hale med sorte bånd. Arten "muser" oftere end musvågen.

Fjeldvågen er en trækfugl, der yngler i Skandinavien og Rusland. Antallet af fjeldvåger kan variere noget, da arten kun får få unger og sommetider slet ingen, i de år hvor der kun er få gnavere i fjeldet.

Stige Ø er et af de bedste steder for fjeldvåger ved Odense Fjord. Alligevel kan du som regel kun se en enkelt fugl, ved særlige lejligheder dog hele to. Arten ses fra oktober til marts.

Blå kærhøg

Blå kærhøg er lidt mindre end musvågen (43-50 cm), og virker meget mere slank og adræt.

Hunnen og de unge fugle er rødbrune i grundtone med aflange mørkebrune tegninger på det noget lysere bryst. Hannen er dueblå med sorte vingespids og ses sjældent. Indtil nu er der kun set en enkelt han på Stige Ø.

Blå kærhøgs måde at flyve på er meget karakteristisk, idet fuglene flyver let og

sommerfugleagtigt lavt hen over jorden på jagt efter gnavere og småfugle.

Blå kærhøg ses i perioden oktober til marts, idet den kun er her som trækfugl. Den yngler i Skandinavien og Rusland. Du kan se op til tre blå kærhøge på hele Stige Ø.

Mosehornugle

Mosehornuglen er lidt mindre end en musvåge (34-42 cm). Den er brunlig og storpletet med små fjerhorn, som kan ses, hvis du er tæt på. Øjnene er gule.

Mosehornuglen kan være temmelig svær at få øje på. Hvis du ønsker at se arten, skal du opholde sig på Stige Ø lige før og lidt efter, at solen er gået ned.

Mosehornuglen ses december til marts.

Pattedyr

Der findes en række pattedyr på Stige Ø. Planterne giver et godt fødegrundlag for harer og gnavere, men du kan også opleve større pattedyr, såsom ræve og rådyr. De sidste er et flot syn, især når du møder rådyrene i skumringen.

Rådyr

Hare

Fjordens muslinger

Der er store mængder af muslinger i Odense Fjord. De lever af at frafiltrere vandets indhold af mikroalger. Det er godt for fjorden, da indholdet af alger er unaturlig højt som følge af udledte næringsstoffer fra især dyrkede arealer og rensningsanlæg.

Blåmusling

Dens blåsorte skaller findes ofte skyllet op på land. Blåmuslingen forekommer mest almindeligt i den nordlige del af Seden Strand. Den kan danne store muslingebanker, hvor de enkelte dyr er fæstnet til underlaget med såkaldte "byssustråde". På sådanne banker kan der leve helt op til 12.000 muslinger pr. kvadratmeter. De mange ederfugle, der yngler i fjorden, holder meget af blåmuslinger.

Blåmuslingen kan godt spises, og især i Limfjorden foregår der et omfattende muslingeskrab efter blåmuslinger til konsum. Da området omkring Stige Ø stadig rummer mange miljøfremmede stoffer, bør mennesker dog ikke spise blåmuslinger herfra.

Hjertemusling

Hjertemuslingen er lys og hjerteformet. I modsætningen til blåmuslingen, som sidder fast ovenpå fjordbunden, graver hjertemuslingen sig ned i den. Den er almindelig i Odense Fjord. Selvom der næppe er så mange som i Vadehavet, hvor man kan finde helt op til 5.000 dyr pr. kvadratmeter.

Sandmusling

Mens blåmusling og hjertemusling begge er indfødte muslinger, er den lyse sandmusling sandsynligvis indført med skibe der besøgte Nordamerika for ca. 800 år siden. De første fund af sandmuslinger daterer sig nemlig til ca. år 1200.

Ligesom hjertemuslingen sidder sandmuslingen nedgravet i fjordbunden. Den kan

finde på at sidde op til 30 cm nede, og dens ånderør kan tilsvarende være 30-40 cm langt.

Østers (forhenværende)

Engang var der så store østersbanker i Odense Fjord, at vores forfædre i stenalderen kunne leve fedt af dem i perioder. Dengang for 6-8.000 år siden var vandet noget varmere end i dag. I dag lever der ikke længere østers i fjorden, men du kan stadig finde forstenede østersskaller.

Hvad er det?

Mystik i landskabet

Hvis du under dit besøg på Stige Ø bliver opmærksom på uforklarlige genstande, er du altid velkommen til at kontakte Odense Renovation og få svar på dine spørgsmål.

Odense Renovation A/S,
Snapindvej 21, 5200 Odense V.
Kontakt Kim Rasmussen, tlf. 21
79 29 74, kr@odenserenovation.dk
eller Finn Andersen, tlf. 20 30 42
39, fa@odenserenovation.dk

Gasrør

Overalt på Stige Ø er der gasboringer, der stikker op af jorden. Boringerne er fordelt over hele øen og lukkede med dæksler. De er ikke farlige, men du skal lade dem være i fred.

Gasstationer

Et omfattende rørsystem i undergrunden opsamler gassen fra den gamle losseplads gennem 170 lodrette gasboringer. Gassen sendes via et sugeledningsnet til fire containere på toppen af bakkerne. ⁶

Grofter

Mellem bakkerne er der gravet grøfter. Deres formål er at samle så meget overfladevand som muligt, så det ikke siver ned i jorden og bliver forurenet af det gamle affald.

Perkolatbrønde

Perkolat er forurenet regnvand. Det dannes, når der siver regnvand ned gennem affaldsbakkerne.

I dag opsamles perkolatet og sendes gennem en rørledning under kanalen til Forrensingsanlægget på Odense Nord Miljøcenter. Rundt omkring på øen kan du støde på brønde, hvor man kan tage prøver af perkolatet.

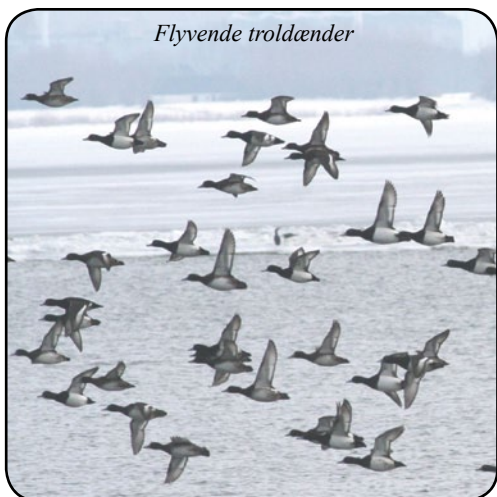
Sådan bruges landskabet

Naturbeskyttelse

Den inderste del af Odense Fjord indgår i dag i et internationalt fuglebeskyttelsesområde. Det har stor betydning for fire arter af trækkende vandfugle. Inderfjorden er et af landets vigtigste raste- og overvintringsområder for sangsvane, knopsvane og blishøne.

EF-fuglebeskyttelsesdirektivet blev vedtaget i 1979. Det forpligter EU-landene til at beskytte udvalgte levesteder for fugle – typisk svaner, gæs, ænder og vadefugle.

I Danmark udpegede Skov- og Naturstyrelsen allerede i 1983 en række områder, som var af særlig værdi for fuglebeskyttelsen, bl.a. hele Seden Strand og en række tilstødende strandenge. Årsagen var, at der i dette område fandtes ynglende rørhøg, klyde, splitterne, havterne og fjordterne. Dertil kom en række rastende fugle: Knopsvane, sangsvane, blishøne og toppet skallesluger.⁷

Flyvende trolldænder

Den vestlige del af Odense Fjord er i dag omfattet af direktivet i modsætning til den østlige (øst for en linie mellem fyret på Enebærødde og Dræby Feds østende).

Foto: Grundkort Fyn

Områdets status fik betydning, da Odense Byråd i 1985 besluttede at udvide lossepladsen til Stige Ø Nord. Byrådet blev underkendt af først Amtsrådet og siden Miljøministeriet, netop med henvisning til halvøens betydning for fuglelivet.

Begrænset jagt

Så længe Stige Ø var losseplads, blev området brugt til jagt på harer og fasaner. Siden er jagt gradvist blevet forbudt på det meste af øen. I januar 2007 klagede Dansk Ornitologisk Forening over, at en jæger havde skudt en rødben på Stige Ø, selvom den er en totalfredet vadefugl. Foreningen foreslog derpå et fuldstændigt jagtforbud i området.⁸ Dette blev dog ikke indført – der findes stadig en jagtforening, der har lov til at jage på Stige Ø Nord. Men for almindelige gæster er jagt forbudt.

Lossepladsgas

Affaldstyper som bl. a. husholdningsaffald, erhvervs- og industriaffald, byggeaffald, gadeaffald, storskrald samt haveaffald indeholder alle organisk materiale. Når det nedbrydes på en losseplads, dannes der en række gasser, heriblandt metangas – en problematisk drivhusgas, som bidrager 20 gange mere til den globale opvarmning end den CO₂, som dannes, hvis gassen i stedet bliver brændt.

En stor del af verdens udslip af metangas stammer netop fra lossepladser, og der er derfor betydelige klimagevinster ved at indvinde denne gas og bruge den til produktion af el og varme. I stedet for at lade den sive op til overfladen af sig selv.

Allerede i 1980'erne var det tydeligt, at der blev dannet store mængder gas under jorden på Stige Ø. I 1979 ødelagde en gasekspllosion således en transformerstation. Og i 1982 fik en svejsesflamme gassen i en pumpebrønd til at eksplodere. Brøndens dæksel blev slynget af og ramte en af medarbejderne på benet. Heldigvis fik han ingen alvorlige skader. Men det blev hurtigt besluttet at opsætte udsugning samt en gasalarm for at undgå lignende tilfælde.⁹

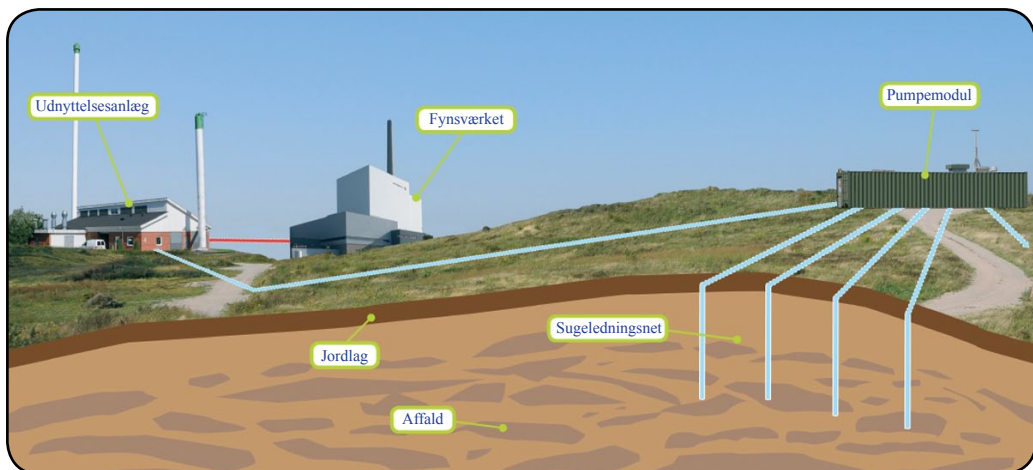
I 1990 lavede konsulentfirmaet Crone & Koch et notat, som sammenlignede mulighederne på øen med et tilsvarende anlæg i Herning, og nåede frem til, at det godt kunne betale sig at udvinde gassen, både miljømæssigt og økonomisk.¹⁰

Kort tid efter indledte selskabet Miljø-Sam forhandlinger med Odense Kommune og fik rettighederne til at indvinde lossepladsgassen, på betingelse af, at selskabet samtidig investerede i et nyt gasdrevet kraftvarmeanlæg samt et mindre testanlæg til prøvepumpning. De første forsøg med pumpningen bekræftede, at øen havde et stort potentiale for gasindvinding. Hovedanlægget blev derpå projekteret i foråret 1996 og bygget ved Lind Hansens Vej i Odense i løbet af sommeren og efteråret samme år.

Selve indvindingsanlægget er det største i Danmark. Det blev etableret i 1994 af et datterselskab under Hedeselskabet og pensionsselskabet PenSam. Imidlertid valgte Hedeselskabet senere at trække sig ud, og i 2006 solgte PenSam anlægget

Gasfakkel på Stige Ø

videre til Odense Renovation og Odense Kommune Fjernvarme.¹¹

Fra og med 2010 er gassen blevet sendt direkte til Fynsværket i stedet for det gamle kraftvarmeanlæg. Det skyldes, at kvaliteten og mængden af gassen aftager over årene, og Fynsværket har bedre muligheder for at udnytte den optimalt. Odense Renovation anslår, at det kan betale sig at udnytte gassen frem til år 2025.

Mere om indvindingen

Stige Ø lossepladsgasanlæg er overordnet opbygget af disse elementer:¹²

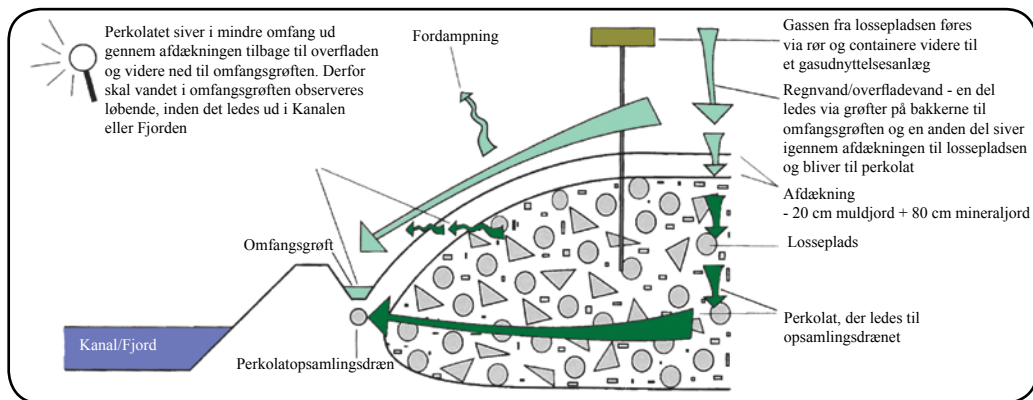
- Indvindingsanlæg
- Pumpemodul
- Gastransmissionsledning
- Udnyttelses anlæg

Der er etableret 170 borer lodret ned i lossepladsen. De har en samlet længde på over 2 km, og dertil kommer et sugeledningsnet på over 25 km. Da anlægget startede i 1997, blev der på et år udvundet 14 mio. kubikmeter lossepladsgas med et metanindhold på

45 %. Energiindholdet i denne årlige gasmængde svarede til 5.250.000 liter fyringsgasolie. Det gav 24 mio. kWh el og 32 mio. kWh varme – hvilket svarede til 9.600 husstandes årlige elforbrug og 1.800 husstandes årlige varmeforbrug.¹³ Da gasmængden falder gradvist, bliver der i dag kun udvundet knapt 5 mio. kubikmeter gas om året. Det svarer dog stadig til ca. 2.000 husstandes årsforbrug af el og ca. 800 husstandes årlige forbrug af varme.

Gassen bliver dannet i forbindelse med den biologiske nedbrydning af det deponerede affald og bliver behandlet i fire containere på toppen af bakkerne. Herfra sendes gassen via et rørsystem til et kraftvarmeanlæg på Lind Hansens Vej.

Sugeledningsnettet forbinder borerne med fire pumpemoduler, som hver er i stand til at pumpe indtil 720 kubikmeter lossepladsgas op i timen. I pumpemodulen komprimeres gassen til 1 bars overtryk og blev fra 1997 til 2010 ført ca. 4 km i en nedgravet plastgasledning til udnyttelse i kraftvarmeværket på Lind

Hansens Vej. I denne bygning er der installeret 4 gasmotorer med hver 16 cylindere. Hver gasmotor kan trække en generator, der producerer elektricitet. Motorens kølevarme samt varme fra udstødningsgassen bruges til produktion af fjernvarme. Gasmotorerne og generatorerne har hver en ydelse på 736 kWh (1.000 hk) og en varmeydelse på 1.000 kWh.

Perkolat

I dag vil en losseplads blive anlagt med en membran i bunden, så forskellige skadelige stoffer ikke kan udvaskes. I 1967 var der ikke tænkt på dette. Den nye losseplads på Stige Ø blev delvist anlagt ved at dumpe affald direkte i fjorden øst for den tynde landtange, som tidligere udgjorde en stor del af øen. Siden blev der udvasket store mængder perkolat (forurenede regnvand der trænger gennem affaldet) fra de voksende affaldsdynger.

For at standse dette er der i dag etableret et system, hvor hele øen er omkranset af et omfangsdræn, som opsamler en stor del af perkolatet i brønde. Via en rørled-

ning under Odense Kanal bliver det ledt til Forreenseanlægget på Odense Nord Miljøcenter.

Mellem bakkerne er der desuden gravet en række grøfter, som kan lede regnvand videre. Ideen med grøfterne er at sikre, at så lidt vand som muligt trænger ned i jorden, hvor det kan forurennes.

I modsætning til den gamle losseplads har det nye Odense Nord Miljøcenter en underliggende membran og dræn, sådan at det nedsivende perkolat kan kontrolleres. Fra Forreenseanlægget bliver perkolatet ledt videre til Nordvest Renseanlæg.¹⁴

Kompost

I midten af 1970'erne var der store forhåbninger om, at slam og kompostjord fra formalingsanlægget på Stige Ø kunne sælges som gødning. På den måde kunne lossepladsen blive "en virkelig guldgrube", ifølge G. O. Andrup, som havde konstrueret et komposteringsanlæg til formålet.¹⁵ I 1975-76 undersøgte Forsøgsstationen ved Askov mulighederne. Den nåede dog frem til, at der var for mange tungmetaller i

slammet til, at det kunne anvendes – undtagen hvis det drejede sig om meget små mængder.¹⁶

Vi prøver igen!

Renovationsafdelingen i Odense Kommune bad i 1990 Parkteknisk Institut om at undersøge, om man kunne bruge den dagrenovation, der havde ligget på Stige Ø i mere end 5 år som gødning til marker. Instituttet nåede dog frem til, at det var en dårlig ide. Affaldet ville stadig rumme alt for mange tungmetaller, og tidligere forsøg i 1980'erne havde vist, at det ikke hjalp at eftersortere affaldet på lossepladsen.¹⁷

Renovationsafdelingen lod derpå ingeniørfirmaet Birger Lund undersøge, om man ikke kunne løse problemet ved at *sigte* den organiske del af affaldet – men også her var konklusionen negativ. Ganske vist kunne en sigtning godt fjerne tungmetallerne, men der ville stadig være så store mængder glas og plastic tilbage i affaldet, at det ikke kunne bruges i parker, idrætsanlæg, kirkegårde osv. Og samtidig ville sigtningen koste så meget, at det økonomisk set bedre kunne betale sig at anlægge en helt ny losseplads.¹⁸

Havekompost

Hvis en losseplads fra begyndelsen er indrettet, så bestemte typer af organisk affald kommer ind for sig, behøver der ikke at være problemer med kompostering. Odense Nord Miljøcenter på den anden side af kanalen får masser af sorteret, organisk affald ind, som omdannes til muld og sælges videre til haveejere i hele Odense. Det startede i 1987, hvor der blev anlagt en kompostplads på Stige Ø, som

Hent kompost til haven på Stige Ø!

Det er dejligt, at vi nu kan se resultaterne af en øget indsats for genbrug i Odense Kommune. Alt det haveaffald, der i 1990 blev afleveret på Nærgenbrugsstationerne, er nu blevet til nyttig kompost. Komposten er blevet testet og analyseret og har vist sig at være yderst velegnet som jordforbedringsmiddel, der næst nu kan spredes ud i blomsterbede og køkkenhaver.

Vi giver alle Odenses borgere mulighed for at se kommunens kompostplads på Stige Ø og samtidig fyde en almindelig størrelse trailer, trillebør eller bagagerum med færdig kompost til egen have.

MEDBRING BIL OG EVT. TRAILER
Priserne er:
Usigtet kompost kr. 15,- pr. m³
Sigtet kompost kr. 50,- pr. m³
Sække kan købes for kr. 2,50 pr. stk.

Åbent fra torsdag d. 2. maj
Herefter er åbningstiderne:
Hverdage fra kl. 7.00-15.00
Lørdage fra kl. 8.00-11.00

Vi ses på Stige Ø!
Med venlig hilsen
Odense Kommune
Maj 5. afd.
Renovationsafdelingen
Søstedsvej 21
5000 Odense V
Tlf. 66 13 13 72, lok. 5780

modtog have- og grenaffald.¹⁹ På den måde blev det muligt for eksempelvis stadsgartneren at få sit afleverede affald tilbage i form af muld.

Samtidig slap kommunen for at betale affaldsavgift af det indleverede haveaffald. Afgiften var sidst i 1980'erne på 40 kr. pr. ton affald, og da der på dette tidspunkt blev indleveret ca. 20.000 tons til Stige Ø, var det en god forretning.²⁰

I 1990 blev der holdt "åbent hus" på øen, hvor haveejere var velkomne til at hente gratis kompost – et tilbud, som siden er blevet gentaget med stor succes hvert halve år.²¹ Det nuværende Odense Nord Miljøcenter på Seden inddæmmede Strand har også en særlig plads til kompostering, hvor der fortsat indleveres ca. 22.000 tons have- og parkaffald om året.

Noter

1) Hæftets oplysninger om dyr og planter på og omkring Stige Ø stammer fra Kurt Due Johansen, ornitolog og forfatter til bl.a. bogen *Odense Fjord. Forslag til forbedringer og fremtidig forvaltning i et internationalt vigtigt område*. Dansk Ornitologisk Forening, Fynsafdelingen 2006.

2) Rasmus S. Larsen: Interview på Odense Renovation med driftschef Finn Andersen og kommunikationschef Claus Hammerich, mandag den 12. april 2010.

3) Se mere på www.kokkenhaven.dk eller www.fjordensdag.dk.

4) Rasmus S. Larsen: Interview på Odense Renovation med driftschef Finn Andersen og kommunikationschef Claus Hammerich, mandag den 12. april 2010.

5) Fyens Stiftstidende 5. oktober 1990: ”Mågerne for mange”, 6. januar 1992: ”Måge-krig på lossepladsen” samt 6. september 1994: ”Lossepladsens måger stadig i skudlinjen”.

6) Oplysninger fra Finn Andersen, driftschef ved Odense Renovation A/S.

7) Danmarks Miljøundersøgelser: *Bevaringsstatus for fuglearter omfattet af EF-fuglebeskyttelsesdirektivet*. Faglig rapport fra DMU, nr. 462. Miljøministeriet 2003.

http://www2.dmu.dk/1_Viden/2_publicationer/3_Fagrapporter/rapporter/FR462.pdf

8) Dr.dk 9. januar 2007: “Jagtforbud på Stige Ø”. <http://www.dr.dk/Regioner/Fyn/Nyheder/Odense/2007/01/09/141416.htm>

9) Fyens Stiftstidende 1. marts 1982: ”Gasbombe under losseplads på Stige Ø” samt Rasmus S. Larsen: Interview på Odense Renovation med driftschef Finn Andersen og kommunikationschef Claus Hammerich, mandag den 12. april 2010.

10) Odense Kommune: *Fremtidige affaldsmuligheder i Odense kommune*. September 1990, s. 17.

11) Fyens Stiftstidende 2. februar 2006: “Odense køber gassen på Stige Ø”.

12) Oplysninger fra Finn Andersen, driftschef ved Odense Renovation A/S.

13) Laursen, Henrik: “Miljøgevinst ved gasindvinding fra Danmarks største losseplads” i *Vækst*, årgang 118, nr. 3 (1997), s. 14-15.

14) Odense Kommune: *Fremtidige affaldsmuligheder i Odense kommune*. September 1990, s. 13 + 34. Se mere om renselanlægget på

[http://www.vandcenter.dk/da-DK/Viden/~media/VCS/Files/nv_teknisk.ashx](http://www.vandcenter.dk/da-DK/Viden/~/media/VCS/Files/nv_teknisk.ashx).

15) Jyllands-Posten 9. september 1973: ”Losseplads som guldgrube” samt Fyens Tidende 14. juli 1975: ”Skraldet bliver til frodig muld”.

16) Fyens Tidende 22. oktober 1976: ”Brug slam med omtanke”.

17) Parkteknisk Institut: “Notat Vedr.: Eventuel anvendelse af deponeret affald på Stige Ø losseplads til jordbrugsformål”. Frederiksberg, den 3. juli 1990. Gengivet i Odense Kommune: *Fremtidige affaldshåndteringsmuligheder i Odense kommune*. September 1990.

18) Birger Lund A.S: “Genanvendelse af gammel dagrenovation fra Stige Ø”. August 1990. Gengivet i Odense Kommune: *Fremtidige affaldshåndteringsmuligheder i Odense kommune*. September 1990.

19) *Renovation gennem 125 år*. Odense Renovationsselskab A/S 2007, s. 10.

20) Fyens Stiftstidende 3. december 1986: “Kompost-anlæg på Stige Ø”.

21) Odense Posten 21. november 1990: ”Kompost nok til hele ugen”.

Praktisk information

Transport

Cykel

Den nemmeste måde at komme til Stige Ø på er at cykle! Der er gode og ikke mindst fredelige cykelruter til øen. Du kan finde dem ved at klikke ind på cykelby.dk og dernæst finde stikort og cykelruter i Odense. Husk, at Stigefærgen gerne medtager cykelpassagerer.

Båd

½ kilometer syd for Stige Ø kan du krydse kanalen med Stigefærgen og komme over til Stige by. Færgen medtager kun gående og cyklister.

Turbåden Svanen (www.nord-line.dk) lægger til ved Stige Ø i sommerperioden.

Bil

Fra Odense: Fra centrum følger du Thomas B. Thriges Gade mod nord. Fortsæt lige ud ad Havnegade, til du når til Østre Kanalvej.

Fra andre steder på Fyn: I første omgang er det nemmest at køre til det store motorvejskryds. Kør herfra nordpå ad ring 3 og

til venstre ad Kerteminde landevej. Kør til højre ad Ejbygade til Havnegade hvor du igen drejer til højre. Havnegade fortsætter til sidst ud i Østre Kanalvej.

Parkering

Indtil videre er der parkering langs Østre Kanalvej. I fremtiden vil der blive plads til 960 biler på øens sydvestlige side.

Bus

Der er flere muligheder for at tage bybussen til Stige Ø. Bus nummer 61 og nummer 62 kører til Stigevej i Stige. Hvis du vælger en af disse, skal du sejle over kanalen med Stigefærgen, før du kan komme videre til Stige Ø.

Alternativt kan du vælge bus nummer 11 til Skibhusene ved Skibhusvej, hvorefter du har et par kilometers gåtur, først ad Havnevej og derefter ud ad Østre Kanalvej, før du når Stige Ø. Køreplaner fås på www.bybussen.dk.

Overnatning

Den sydlige del af øen rummer fire sheltere – overdækkede trækonstruktioner, der beskytter mod vind og vejr. Husk sovepose og liggeunderlag, da du ligger direkte på trægulvet.

Det nordligste shelter ligger for sig selv, og har plads til 6 personer. Det fungerer som madpakkehus for børneinstitutioner, der besøger området, og du er også velkommen til at overnatte her. Reservering behøves ikke. Lidt længere mod syd ligger en lejrplads med tre sheltere og mulighed for bål. Her er plads til 18-20 personer.

Denne plads er forbeholdt overnatning for større grupper. Denne sheltergruppe kan reserveres hos Sussi Jensen på ksj@ odense.dk eller tlf. 65 51 27 26. Såfremt shelterne ikke er optaget, er du meget velkommen til at bruge dem. Men kommer der en gruppe, der har reserveret pladsen, har de fortrinsret.

Telte duer ikke

Der kan forekomme en smule gasopsivning fra undergrunden i området. Derfor er det forbudt at ligge i telt på Stige Ø, da gassen kan samle sig under teltdugen. Det er dog tilladt at lave åbne bivuakker, der er godt ventileret.

Mad og drikke

Nær Legebasen og to steder på den sydlige del af øen er der bålpladser. Her er du velkommen til at lave bål og bruge det udlagte brænde.

Ved indkørslen til Stige Ø ligger der en grillhytte med en stor grill i midten og plads til 30-40 mennesker under tag.

Drikkevand kan hentes ved toiletterne og fås på vandposten nær Legebasen.

Toiletter

Du finder toiletter tre steder på Stige Ø, nær Grillhytten, Legebasen og skoven på den sydlige del af øen. De er alle småbørns- og handicapvenlige. Toiletterne er åbne i dagtimerne det meste af året. I vintermånederne er de dog lukket, så rørene ikke bliver frostsprængt.

Færdselsregler

Stige Ø er mulighedernes tumleplads. På hovedøen er der ingen restriktioner på, hvor i området du må gå, løbe, cykle, danse eller hvile. Så nyd bakkerne derfra, hvor du allerhelst vil. Du må også gerne tage din hund med til Stige Ø, blot du holder den i snor.

Med respekt for naturen

Husk at Stige Ø udover at være tumleplads også er et værdifuldt naturområde. Derfor skal øen behandles med respekt og omtanke. Undgå at forstyrre fugle og andre dyr – også hvis du bevæger dig ud på vandet i kano eller kajak.

Det er også tilladt at færdes på Stige Ø Nord, men du bør holde dig til stien langs med kanalen, så du ikke forstyrrer fuglene. Via en smal dæmning kan du komme helt over på den lille ø Koholm, men du bør vise særligt hensyn til fuglene i perioden 1. marts til 15. juli.

Jagt er forbudt på hele Stige Ø, undtagen for bestemte jagtforeninger, som har lov til at jage på Stige Ø Nord. Men du må gerne fiske, undtagen på kyststrækningen nær shelterne i den sydlige ende af øen.

Naturvejledning

Er I en skoleklasse, en klub, en grundejerforening eller en anden gruppe, der gerne vil have en guidet tur på Stige Ø eller på vandet omkring øen? Så kontakt Mads Christensen. Han er Natur- og Fri-luftsvejleder med arbejdsområde ved fjordområderne i Odense, Kerteminde og Nordfyns Kommune.

Med jævne mellemrum arrangerer han naturudflugter og arrangementer til lands og vands i fjordområdet. Alle er velkomne til at deltage.

Mads Christensen har kontor på Korsløkke Ungdomsskole og kan træffes på tlf. 30 52 56 41 og mail naturvejleder@fjordensdag.dk, hvor du kan tilmelde dig ture.

Du kan også holde øje med aktivitetskalenderen på Fjordens Dags hjemmeside, www.fjordensdag.dk, eller www.naturnet.dk, hvor turene ligeledes bliver annonceret.

Tilbud: Leg, Tons og Natur

Leg, Tons og Natur er en dag hvor leg, bevægelse og motion er i fokus, og det hele foregår i frisk luft og skøn natur på Stige Ø. Dagen indeholder en masse nye og gamle idrætslege, alternative boldspil, samarbejdsopgaver og eventuelt orienteringsløb. Formålet med dagen er en masse bevægelse, frisk luft, grin, motion og samarbejde.

Tilbud: Geocaching

En dag på Stige Ø med satellitter, GPS'er, frisk luft og motion. Udstyret

med håndholdte GPS'er bliver eleverne sendt på skatteløb i bakkerne på Stige Ø. Eleverne bliver i løbet af dagen fortrolige med brugen af GPS og får en indsigt i teknologiens muligheder.

Tilbud: Biologi på Stige Ø

Vi ser nærmere på, hvad der aktuelt rører sig i naturen på Stige Ø og dykker ned i de fascinerende samspil og kredsløb, der karakteriserer naturens orden. Intet går til spilde i naturen. Den enes død er den andens brød, og samspillet mellem arterne er et imponerende resultat af gensidig tilpasning.

Tilbud: Kanotur på Odense Å

En dag i kano på Odense Å er en stor oplevelse for alle. Dagen på åen byder altid på masser af grin, spænding, flotte naturoplevelser, frisk luft og motion. Det er altid sjovt at blive kaptajn i eget fartøj, og oplevelsen af at bevæge sig igennem landskabet til vands er spændende og ukendt for mange.

Hvis du vil have flere oplysninger om de forskellige muligheder og priserne for hver enkelt tur, kan du finde dem på odense.dk/stigeoe eller på www.fjordensdag.dk.

Foto: Korsløkke Ungdomsskole

Mobilguide til Stige Ø

Odense Renovations mobilguide giver dig mulighed for at læse informationer om Stige Ø eller få dem læst højt, mens du selv står ude i landskabet eller når du passerer bestemte områder og seværdigheder. Du kan også se billeder af øens dyre- og planteliv og særlige ting i landskabet.

- 1) Send en sms til tlf. 1919 med teksten ”skrald” (uden anførselstegn). Du modtager en sms med et link til programmet MyWay.
- 2) Vælg ”Åbn” og følg derefter vejledningen.
- 3) Du kan nu gå ind på mobiltelefonen og bladre i de forskellige muligheder via et enkelt menusystem.
- 4) Har du problemer med at se mobilguiden, kan det skyldes, at den endnu ikke er kompatibel med din telefon, eller at nogle af indstillingerne i telefonen skal ændres. Læs mere på <http://mobil.a2i.dk>.

Odense Kommune • Natur, Miljø og Trafik • Park og Natur
Nørregade 36-38 • 5000 Odense C • Tlf. 6551 2799

**Se mere på odense.dk/stigeoe
& odensefjord.dk**

ODENSE KOMMUNE

 Odense Renovation ^{AS}

Fjordens
Dag

